

Костенко І.В., доцент кафедри
публічного права Національного технічного
університету України “КПІ”, кандидат
юридичних наук

Загальна декларація прав людини міжнародний звичай світової спільноти

10 грудня 1948 р. після завершення другою в історії нашої цивілізації світової війни, війни, яка порушила всі можливі права людини, в тому числі і право на життя мільйонів людей, була прийнята Загальна Декларація Прав Людини (Universal Declaration of Human Rights, UDHR). 4 грудня 1950 р. Генеральна асамблея ООН прийняла рішення вважати 10 грудня Міжнародним Днем захисту прав людини (Human Rights Day)[1].

Листопад 1945 року. Нещодавно перемогою держав - союзників у антифашистській коаліції закінчилася Друга світова війна. У місті Нюрнберзі розпочався судовий процес над головними німецькими воєнними злочинцями, який чинив Міжнародний військовий трибунал, утворений під егідою ООН державами-переможницями - СРСР, Великобританією, Францією та США. Захищаючись, підсудні висували, зокрема, такі аргументи: на якій підставі їх судять? Як громадяни німецької держави, вони виконували її закони, накази її керівництва, а отже, діяли правомірно. Що ж до «злочинів проти миру» і «злочинів проти людяності», то немає юридичного документа, де було би визначено їхні поняття та ознаки...Міжнародний військовий трибунал постановив у жовтні 1946 р. обвинувальні вироки керівникам рейху, спираючись саме на доктрину природних прав людини. Вже тоді з беззаперечною очевидністю виявилась нагальна потреба закріпити, легалізувати базисні ідеї та принципи цієї доктрини і нормативні положення, що з неї випливають, у спеціальному документі, схваленому організованим світовим співтовариством у особі ООН.

На міжнародно-офіційному рівні зазначене питання було поставлено Економічною і Соціальною Радою ООН (далі ЕКОСОП) як першочергове завдання однієї з її дев'яти постійних функціональних комісій - Комісії з прав людини (далі —КПЛ), створеної в червні 1946 р [3, с.96].

Для підготовки проекту документа («Міжнародного білля про права людини») КПЛ утворила Редакційний комітет (далі - РК) з 9 членів - представників практично усіх континентів планети. Очолила РК Елеонора Рузвельт, вдова Президента США, її заступником став французький юрист, визначний спеціаліст із міжнародного та конституційного права, учасник Руху опору проти фашистських загарбників Рене Кассен. Саме йому і довелося стати головним автором основного варіанта проекту Декларації, безпосередня робота над яким розпочалася вже на початку 1947 р.

Після численних дискусій, узгоджень, подання пропозицій і зауважень згаданий проект у червні 1948 р. було представлено до ЕКОСОП, а нею, через два місяці,— на розгляд 3-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН. Після понад 1400 голосувань, 10 грудня, делегації 48 (із 56) держав-членів проголосували за резолюцію, якою було схвалено цей акт в цілому.

Прийняття Декларації започаткувало формування нової, так би мовити, «праволодинної» галузі міжнародного права, а цей акт став її нормативним фундаментом. Специфіка її (порівняно з іншими галузями міжнародного публічного права) полягає, зокрема, в тому, що її норми не тільки встановлюють обов'язки держав, а й відображають права і свободи, які належать фізичним особам і можуть захищатися ними за допомогою певних міжнародно-правових засобів.

На сьогодні Декларація перекладена на 360 мов, а на її базі розроблено понад 80 міжнародних договорів. В результаті її дотримання перетворилося на міжнародний звичай, тобто правило, яке ніде офіційно не закріплене, але повинно виконуватись під страхом санкцій зі сторони міжнародної спільноти.

Міжнародні санкції застосовано сьогодні до Росії, яка шляхом військової агресії окупувала окремі райони Донецької і Луганської областей України, які зараз перебувають на межі гуманітарної катастрофи. Сьогодні в умовах економічної кризи та військової експансії в Україні ризики обмеження та порушення прав і свобод людини зростають, що потребує особливого контролю з боку суспільства. [2].

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 Офіційний вісник України від 15.12.2008 р., № 93, стор. 89 Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Указ Президента України №501/2015 Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/5012015-19364>
3. Мацко А.С., Слатвицька А.В. Інститут захисту прав людини на звернення та дія принципу пріоритету міжнародно-правових норм у внутрішньому правопорядку України /А.С. Мацко, А.В. Слатвицька // Часопис Київського університету права. - 2004. - № 1. - С. 94-100.